

det paa en Toldreform, at her var et Holdpunkt, som det vilde være urigtigt at give Slip paa. Den Toldlov, som da var fremme, gik ud paa, at man nedsatte Tolden paa de almindelige Forbrugsartikler: Kaffe, Ris, Petroleum, Salt og Kul, og paa Raamaterialer, hvortil ogsaa høre Kul samt Jern, Træ, Farvevarer osv., samt at man foretog en moderat Nedsættelse af Beskyttelsestolden. Til Gengæld gik man til at forhøje Tolden paa saadanne Ting, der med Rette kunde siges i det hele og store — dog maaske med enkelte Undtagelser — at falde paa de velhavendes Forbrug.

I dette Spor maa, forekommer det mig, enhver Toldreform for Tiden gaa herhjemme i Danmark. Vi følge i saa Henseende ikke Tidsaanden, vi ere heldigvis ikke nødte dertil; thi det er vistnok historisk rigtigt, at den meste Protektionisme rundt omkring i Landene er i sin Begyndelse bleven til, fordi det fra Regeringernes Side var nødvendigt at forøge Statsindtægterne gennem Toldskatter. Det er vistnok historisk rigtigt, at dette var Grunden til Bismarcks Omslag i 1878. Det var i Virkeligheden ikke nogen forandret Overbevisning om Beskyttelsens Fortrinlighed, men det var Nødvendigheden af at skaffe sig forøgede Indtægter gennem de indirekte Skatter. Som den kloge Statsmand, han var, greb han Beskyttelsesbevægelsen i Tyskland som Midlet dertil, og dette blev Indledningen til den tyske Protektionisme. Heldigvis ere vi jo ikke i den Nødvendighed at skulle have en Toldreform for at skaffe os forøgede Indtægter igennem de indirekte Skatter. Vi skulle prise os lykkelige derover. Vi ere i det lykkelige Tilfælde her at kunne byde paa en Toldreform, der yder Statskassen *formindskede* Indtægter gennem de indirekte Skatter, saa at vi altsaa ikke for at skaffe Statskassen forøgede Indtægter have Grund til at følge med Tidsaanden og gaa i protektionistisk Retning.

Men dertil kommer ogsaa, at hele den økonomiske Situation herhjemme er jo saaledes, at en videre Udvikling i Retning af Beskyttelse vilde være urimelig og umulig. Her i Danmark have vi nu udviklet os saaledes, at Landbruget er saa ubetinget vort største Erhverv, og dette Erhverv lever af

Eksport til Udlandet. Det sælger til Priserne paa det aabne Verdensmarked. Dette Erhverv kan ikke og vil ikke modtage Hjælp gennem Toldbeskyttelse. Hvad der er nødvendigt for det, er, at det kan arbejde billigt, det vil sige have billige Raastoffer og billige Forbrugsartikler, saa det let kan importere de Forbrugsartikler, som det ikke selv har nok af. Toldbeskyttelsen er altsaa og vil vedblive at være en Byrde paa vor Hovednæringsvej. Hvis nu denne Hovednæringsvej var i Syggen, kunde der endda føres det Argument i Marken, at man kunde sige: Ja, men den kan ikke blive ved at vokse, og derfor er det nødvendigt at sørge for at lade noget andet skyde frem. Men det er saa langt fra Tilfældet. Vort Landbrug er saa langt fra at sygne, at det tværtimod sejrrikt har overstaaet Krisen og for Øjeblikket befinder sig, tør jeg sige, i bedste Velgaaende.

Hvis dernæst vort Landbrug udviklede sig i en saadan Retning, at det forbrugte mindre og mindre Befolkning, det vil sige, at der levede færre og færre derude, fordi f. Eks. Ejendommene samlede sig mere og mere og brugte mindre og mindre Arbejds-kraft, ja, saa kunde det være en Grund til at sige: Vi ere nødte til ad kunstig Vej at skabe andre Erhverv for at skaffe Af-løb for Arbejds-kraften. Men lykkeligvis er dette ikke Tilfældet. Bevægelsen ude paa Landet gaar lykkeligvis i modsat Retning, og alle ere enige om, tør jeg sige, selv de, der i dette Øjeblik holde paa Toldbeskyttelsen, at det er en god og lykkelig Udvikling. Vi bevilge her fra Statens Side aarlig 3 Millioner Kr. til Husmandslodder; vi have i Fjor vedtaget en Lov om Udstykning af større Landejendomme; overhovedet støtte vi paa alle Maader den Bevægelse, som er fremme i Landbefolkningen for Deling og Udstykning af de store Ejendomme til mindre Landbrug. Paa den Maade bliver der Plads til en stadig voksende Befolkning ude paa Landet, og der er derfor ingen Grund til ad kunstig Vej at skabe Plads for den voksende Befolkning her i Danmark. Der er Plads nok ved Landets Hovederhverv, som ikke behøver og ikke kræver nogen Beskyttelse.

At andre Lande med andre Forhold gaa andre Veje, kan være en meget rime-